

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Havlíčkův Brod, Konečná 1930, 580 01 Havlíčkův Brod

---

Havlíčkův Brod 20.5.2014

čj. UKZUZ 037984/2014

Zpráva č. 8 oblastního odboru HAVLÍČKŮV BROD o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 12.5. – 18.5. 2014

1. Počasí

I tentokrát přinesli ledoví muži výrazné ochlazení. Po celý týden bylo oblačno až zataženo s častými dešťovými přeháňkami. Ty byly mnohdy velmi silné, místy i přívalové s kroupami /zaznamenány v okresech Havlíčkův Brod, Chrudim a Svitavy/. Ranní teploty klesaly k nule a výjimečně byly naměřeny i slabé přízemní mrazíky. Maxima většinou nepřekračovala hranici 15 °C a koncem týdne na některých místech foukal velmi silný vítr. Srážkové úhrny byly opět velmi rozdílné a naměřené údaje se pohybovaly od 8 mm až do 35 mm.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Výrazné ochlazení zpomalilo sice vývoj většiny zemědělských plodin, ale pozitivně se projevilo na minimálním nárůstu výskytu chorob a škůdců. Nejvíce utrpěly chladem /a lokálně i přemokřením/ vzcházející rostliny kukuřice a slunečnice reagující změnou barvy. Silný vítr a vydatné deště na některých místech způsobily polehnutí porostů.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 33–49 BBCH)

(fáze 3. kolénka: 3. kolénko vzdálené min. 2 cm od 2. kolénka - špičky osin: osiny jsou viditelné nad ligulou praporcového listu)

Střední výskyty **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** byly pozorovány pouze v okresech Náchod /lokality Velká Ledhuje 12.5./ a Žďár nad Sázavou /lokality Černá a Nové Sady 15.5./.

Pozorování padlí pšenice se provádí při objevení se posledního listu (37 BBCH), začátkem metání (51 BBCH) a v době květu (65 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se odebere 3 list shora. Tvořící se praporcový list se nebere v úvahu. Zaznamená se počet listů, na jejichž čepeli je jedna nebo více kupek padlí.

V okrese Pardubice /lokality Přelouč 6.5./ byl zjištěn na bázi stébel první výskyt **rizoktoniové hniloby pšenice (*Rhizoctonia solani*)**.

V okrese Trutnov /lokalita Doubravice 13.5./ byl zjištěn silný výskyt **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)**. Přetrvávající střední výskyty byly hlášeny z okresů Chrudim /lokalita Dolní Bezděkov 13.5./ a Žďár nad Sázavou /lokality Černá a Nové Sady 15.5./.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 37. Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.

První výskyty **pyrenoforové skvrnitosti pšenice (*Pyrenophora tritici-repentis*)** byly zaznamenány v okresech Chrudim /lokalita Dolní Bezděkov 13.5./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Nové Sady 15.5./.

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Hodnotí se počet listů s výskytem pyknid pomocí stereoskopické lupy. V RF 31 – 32 se z odnoží ve vzorku odebere střídavě 4. a 5. list shora. Ošetření se doporučuje při výskytu 12 – 50 % listů s výskytem pyknid.

Ochrana viz padlí travní na pšenici.

Střední výskyt larev **kohoutků (*Oulema spp.*)** byl pozorován v okrese Hradec Králové /lokalita Libčany 16.5/.

Pozorování dospělců se provádí pomocí 100 smyků v porostu (na 10 míst 10 smyků). Pozorování vajíček a larev se provádí kontrolou 100 odnoží.

Přímá ochrana proti kohoutkům spočívá v použití přípravků na ochranu rostlin na základě monitorování škůdce smykáním a vizuálním pozorováním výskytu vajíček a larev. V případě středního výskytu (od 0,3 do 0,7 dospělců na 1 smyk) lze očekávat, že za příznivých podmínek může výskyt vajíček a larev překročit ekonomický práh škodlivosti, který nastává při výskytu 0,6 a více vajíček a larev na jednu odnož. Chemické ošetření se provádí v době, kdy je z vajíček vylíhlých více než 50 % larev.

V okresech Náchod /lokality Vršovka a Nahořany 13.5./ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Chlístov 14.5./ byly zjištěny první výskyty **kyjatky travní (*Metopolophium dirhodum*)**.

Pozorování mšic na pšenici se provádí více než 20 m od okraje porostu. Kontroluje se 50 odnoží. Hodnotí se počet jedinců (dospělců a nymf) každého druhu zvlášť. Za škodlivý výskyt se považuje výskyt 3-5 mšic na 1 odnož.

Ochrana klasů: optimální termín ochrany je od konce květu do začátku tvorby obilky (69 až 70 BBCH). V této době se ošetří porosty s výskytem 3-5 a více mšic v průměru na 1 klas.

Ochrana proti listovým mšicím u ozimé pšenice se doporučuje na konci květu na porostech, na nichž se v době květu zjistí 25 a více mšic v průměru na jednu odnož.

JEČMEN OZIMÝ (RF 41–69 BBCH)

(pochva praporcového listu se prodlužuje - konec květu)

V okrese Chrudim /lokalita Orel 13.5./ byl zjištěn první výskyt **stéblolamu ječmene (*Oculimacula vallundae*)**.

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Rostliny vybrané do vzorku se vyryjí i s kořeny.

Ochrana: vyhnout se zbytečně časnému setí ozimů. Podporou rozkladu posklizňových zbytků se omezuje zdroj infekce. Při aplikaci chemické ochrany je výhodnější použít kombinace fungicidů, které mají účinnost i na listové choroby. Aplikaci je nutno provést v růstové fázi 30 až 32 BBCH (tj. počátek sloupkování až fáze 2. kolénka) při napadení 15 až 25 % hlavních odnoží, nebo když více než 15 % rostlin vykazuje příznaky napadení pod 1. sloupnutou pochvou. Aplikací růstových regulátorů je možno redukovat ztráty, které by vznikly případným polehnutím.

První projevy polní rezistence na **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** byly pozorovány v okrese Chrudim /lokalita Klešice 12.5./.
Pozorování viz pšenice ozimá.

V okrese Trutnov /lokalita Velké Svatoňovice 15.5./ byl zjištěn první výskyt **prašné sněti ječné (*Ustilago nuda*)**.

V okrese Trutnov /lokalita Bílé Poličany 13.5./ byl zjištěn první výskyt housenic **pílatky travní (*Dolerus gonager*)**.

JEČMEN JARNÍ (RF 23-31 BBCH)

(třetí odnož viditelná - fáze 1. kolénka: první kolénko těsně nad povrchem půdy zjiitelné, vzdálené od odnožovacího uzlu min. 1 cm)

Střední výskyt **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** byl zjištěn v okrese Hradec Králové /lokalita Kratonohy 16.5./
Pozorování viz pšenice ozimá.

V okresech Hradec Králové /lokalita Kratonohy 16.5./, Chrudim /lokalita Orel 13.5./ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Bohdašín 14.5./ přetrvávaly střední, lokálně až silné výskyty **sít'ovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)**.
Pozorování viz ječmen ozimý.

V okrese Chrudim /lokalita Orel 13.5./ byl zjištěn první výskyt larev **kohoutků (*Oulema spp.*)**.
Pozorování viz pšenice ozimá.

LUSKOVINY

BOB (RF 34)

(4. internodium viditelné)

První výskyt **mšice makové (*Aphis fabae*)** byl zjištěn v okrese Rychnov nad Kněžnou /lokalita České Meziříčí 13.5./.

Na stejné lokalitě byl zaznamenán i první slabý výskyt **hnědé skvrnitosti (*Botrytis fabae*)**.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 65–69 BBCH)

(plný květ: asi 50% květů na hlavním stonku otevřených, první korunní plátky již opadávají - konec květu)

V okresech Chrudim /lokalita Podlíšťany 13.5./ byl zjištěn střední výskyt **alternariové skvrnitosti brukvovitých (*Alternaria brassicae*)** na listech a první výskyt na stoncích.

První symptomy napadení listů **verticiliovým vadnutím řepky (*Verticillium sp.*)** byl zjištěn v okrese Trutnov /lokalita Bílé Poličany 13.5./.

Z okresu Chrudim /lokalita Podlíšťany 13.5./ byl hlášen střední výskyt **plísně zelné (*Peronospora parasitica*)** na spodních listech.

Při průchodu porostem se v RF 15-26 na deseti místech prohlédnou vždy 2 za sebou rostoucí rostliny. Zaznamenaná se počet napadených rostlin. Práh škodlivosti je 5 až 25 % napadených rostlin.

Preventivní ochrana spočívá v likvidaci sklizňových zbytků. Většina odrůd ozimé řepky vykazuje dobrou odolnost. Za příznivých růstových podmínek porosty infekci překonají. Přímá ochrana – byla zaznamenána vedlejší účinnost podzimního ošetření proti fómovému černání stonku řepky, pokud se použijí přípravky účinné na oomycety.

První výskyty larev **krytonosce šešulovéhoho (Ceutorhynchus obstrictus)** byly zjištěny v okresech Náchod /lokality Nahořany 13.5./, Rychnov nad Kněžnou /lokality Opočno 13.5./ a Žďár nad Sázavou /lokality Nové Sady 15.5./.

Výskyt dospělců na rostlinách se pozoruje 2x týdně od začátku květu do konce květu na 50-ti rostlinách.

Chemická ochrana proti šešulovým škůdcům se provádí dle růstové fáze a prahu škodlivosti: do BBCH 60 - práh škodlivosti 1 brouk/1 rostlina

od BBCH 60 - práh škodlivosti při nízkém výskytu bejlomorky kapustové 1 brouk/2 rostliny při silném výskytu bejlomorky kapustové 1 brouk/2 rostliny

První výskyty larev **bejlomorky kapustové (Dasyneura brassicae)** byly zjištěny Hradec Králové /lokality Praskačka 16.5./, Rychnov nad Kněžnou /lokality Opočno 13.5./

Výskyt dospělců na rostlinách se pozoruje 2x týdně od začátku květu do konce květu na 50-ti rostlinách.

Kritické číslo je 1 samička na 4 rostliny.

V okrese Trutnov /lokality Bílé Poličany 13.5./ byl zjištěn první výskyt dospělců **mšice zelné (Brevicoryne brassicae)**.

MÁK (RF 25–40 BBCH)

(fáze 5.pravého listu - stonkování a butonizace)

V okresech Hradec Králové /lokality Praskačka 16.5./ a Jičín /lokality Bašnice 13.5./ byl zjištěn první výskyt **plísně makové (Peronospora arborescens)**.

K infekci dochází od května do sklizně. Nižší teploty, ovlhčení, vysoká vzdušná vlhkost a hustý porost vytvářejí podmínky pro napadení.

Preventivní ochrana spočívá v dodržování zásad správné agrotechniky, střídání plodin, zdravé osivo, řídnější porosty. Přímá ochrana-preventivní aplikace fungicidu od fáze 6-ti a více pravých listů.

V okrese Jičín /lokality Bašnice 13.5./ bylo pozorováno slabé poškození kořenů larvami **krytonosce kořenovéhoho (Stenocarus ruficornis)**.

Pozorování dospělců probíhá od fáze 10-22 BBCH , pozorování larev v období stonkování 40-49 BBCH. Kontroluje se 50 rostlin (na 5 náhodných místech na parcele se kontroluje vždy 10 rostlin v řádku).

Nepřímá ochrana: raný výsev a všechna agrotechnická opatření urychlující růst a vývoj rostlin. Použití insekticidně mořeného osiva. Porosty máku do fáze 4 - 5 listů se ošetří postřikem v případě výskytu 3 - 4 brouků na 1 m řádku. Proti larvám na kořenech jsou chemické přípravky neúčinné.

SLUNEČNICE (RF 14-16)

(4 listy (2. pár listů) - 6 listů vyvinuto)

První výskyt okřídlených samiček **mšice makové (Aphis fabae)** na listech byl zjištěn v okrese Hradec Králové /lokality Lhota pod Libčany 16.5./.

Mezi jednotlivými pěstovanými hybridy slunečnice jsou velké rozdíly v citlivosti na sání mšic. Některé hybridy jsou poškozovány podstatně méně než jiné.

Chemické ošetření se doporučuje v období od vzcházení do fáze rozpoznatelného květního poupěte (51 BBCH) v případě výskytu 30 – 50 mšic na rostlině a v době těsně před začátkem

květu (59 BBCH) při výskytu 50 – 100 mšic na jedné rostlině. Později se ošetřuje pouze v případě výskytu několika set mšic na rostlinu.

OKOPANINY

CUKROVKA (RF 14-17)

(4 listy (2. pár listů) vyvinuté - 7. listů vyvinuto)

Z okresů Náchod /lokality Vršovka 13.5./ a Rychnov nad Kněžnou /lokality Skršice 13.5./ přišlo hlášení o prvním výskytu okřídlených samiček **mšice makové (*Aphis fabae*)**.

Při průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 10 za sebou rostoucích rostlin. Vypočítá se % napadených rostlin. Ošetření se doporučuje při 2 – 5 % napadených rostlin.

Ochrana: zdravé osivo, střídání plodin, řídký porosty, biopreparáty, moření osiva.

KOŘENINOVÉ ROSTLINY

KMÍN KOŘENNÝ (RF 65)

(plný květ: 50% květů otevřených)

První poškození květů **vlnovníkem kmínovým (*Aceria carvi*)** bylo zjištěno v okresech Náchod /lokality Černčice a Vršovka 13.5./ a Žďár nad Sázavou /lokality Radostín nad Oslavou 16.5./.

V okresech Náchod /lokality Vršovka 13.5./ a Žďár nad Sázavou /lokality Radostín nad Oslavou 16.5./ byl pozorován první výskyt **plochušky kmínové (*Depressaria daucella*)**.

OVOCNÉ DŘEVINY

JABLOŇ (RF 71 BBCH)

(velikost plodu do 10 mm, opad plodů po květu)

Silné výskyty **moniliniové spály jabloně (*Monilinia laxa*)** byly pozorovány v zahrádkách na jabloních v okrese Hradec Králové /lokality Hradec Králové a Lhota pod Libčany 15.5./.

V okrese Jičín /lokality Úlibice 12.5./ byly na listech patrné první příznaky **strupovitosti jabloně (*Venturia inaequalis*)**.

Ochrana je možné provádět preventivně nebo kurativně na základě sledování průběhu infekcí, příp. jako kombinaci obou systémů – před květem se ošetřuje preventivně (méně intenzivní růst, nižší teploty), po odkvětu kurativně.

Při preventivní ochraně se ošetřuje průběžně po celé období primárních infekcí, tj. od vyrašení do června v intervalu (5)7–10 (výjimečně 14 i více) dní, dle průběhu počasí (využití krátkodobé předpovědi počasí). Maximální intenzita ochrany musí být v období největšího nebezpečí infekcí, od fenofáze růžového poupěte do doby přibližně 1–2 týdny po odkvětu. Interval mezi postřiky by měl zohlednit infekční tlak, intenzitu růstu a možnosti použitého fungicidu (reziduální účinnost účinné látky); mechanismus účinku: kontaktní přípravek – možná smyvateľnost při intenzivních dešťových srážkách (nechrání nově vyvinuté listy), systémový a lokálně systémový přípravek – snížená účinnost až neúčinnost za nízkých teplot. Při kurativní (postinfekční) ochraně se ošetřuje po splnění podmínek pro infekci. K ošetření musí být použity kurativně působící fungicidy, lépe však kombinované fungicidy nebo případně tank-mix kombinace (systémově a kontaktně působící účinná látka), při jejich aplikaci je třeba

důsledně dodržovat doby kurativní účinnosti. Další ošetření se signalizuje po infekci, která vznikla šestý nebo další dny po předchozím ošetření.

První výskyty **padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*)** na náchylných odrůdách byly zaznamenány v okrese Svitavy /lokalita Litomyšl 12.5./.

Včasné a opakované mechanické odstraňování primárně napadených částí stromů („pomoučené“ listové a květní růžice) omezí sekundární šíření padlí. Chemická ochrana vyžaduje pravidelná fungicidní ošetření v intervalu 7-10 dnů od fenofáze BBCH 56-57 (stadium růžového poupěte) až do poloviny července.

První výskyt **obaleče jabloňového (*Hedya nubiferana*)** byl hlášen z okresu Jičín /lokalita Úlibice 12.5./.

Sledování letu imag do feromonových lapáků se provádí 2x týdně od 10.5. do 15.9. a jednorázově se před sklizní zjišťuje počet napadených plodů.

Signalizace nutnosti a doby ošetření závisí na volbě použitého přípravku. Ovicidy se používají ve dvou až třítydenních intervalech po ukončení květu jabloní, jakmile se zjistí ve feromonových lapačích úlovek 10 a více motýlků na lapák za 3-4 dny. Potřeba ošetření larvicidy se určuje kontrolami kladení škůdce, vizuálními prohlídkami 100 náhodně vybraných plodů. Práh hospodářské škodlivosti jsou 2 vajíčka na 100 náhodně zvolených plodů a k nim přilehlých listů.

Na stromořadí jabloní v okrese Hradec Králové /lokalita podél silnice do Světí 16.5./ byly pozorovány silné výskyty **bekyně zlatořitné (*Euproctis chrysorrhoea*)**, způsobující až holožír stromů.

HRUŠEŇ (RF 71 BBCH)

(velikost plodu do 10 mm, opad plodů po květu)

První výskyty **rzivosti hrušně (*Gymnosporangium sabinae*)** na listech byly zjištěny na zahrádkách v okrese Hradec Králové /lokalita Hradec Králové a Předměřice 17.5./.

Rez hrušně je dvojbytná rez. Hostitelem jsou všechny druhy rodu hrušeň a jalovec. Základem ochrany je dostatečná izolační vzdálenost mezi hostiteli (alespoň 150 m). Ohrožené výsadby je třeba v době před květem a po odkvětu ošetřit fungicidem proti strupovitosti hrušně, který má dobrou vedlejší účinnost proti rzi.

SLIVONĚ (RF 71-72)

(velikost plodu do 10 mm, opad plodů po květu - velikost plodu do 20 mm)

V okrese Jičín /lokalita Kamenice 12.5./ byla zaznamenána první výraznější letová vlna dospělců **obaleče švestkového (*Cydia funebrana*)** do feromonového lapače.

Imaga létají ve dvou vlnách. Proti první generaci je třeba zasahovat jen v případě nízké násady plodů. Proti druhé generaci se doporučuje aplikovat registrované insekticidy za týden po vrcholu letu samců do feromonových lapáků, při zjištění nejméně dvou vajíček na 100 náhodně odebraných plodech.

JAHODNÍK (RF 65 – 85)

(plný květ (B nebo sekundární a C nebo terciární květy otevřené), první korunní lístky opadlé - první plody získávají odrůdově specifické zbarvení)

V okrese Jičín /lokalita Miletín 15.5./ byl na květech zjištěn první výskyt dospělců **květopasa jahodníkového (*Anthonomus rubi*)**.

OKRASNÉ DŘEVINY

BUK LESNÍ

V okrese Jičín /lokalita Jičín 12.5./ byl v aleji okrasných červenolistých buků (*Fagus sylvatica* 'Atropurpurea') na spodní straně listů byl zjištěn silný výskyt kolonií mšic **stromovnic bukových (*Phyllaphis faqi*)**.

TOPOL JAPONSKÝ

V okrese Trutnov /lokalita Doubravice 13.5./ byly pozorovány první výskyty dospělců **mandelinky topolové (*Chrysomela populi*)**, **mandelinky (*Phratora laticollis*)**, **dřepčků vrbových (*Crepidodera aurata*)**, **dřepčků (*Crepidodera aurea*)** a jejich požerků na listech.

JILM HABROLISTÝ

V okrese Jičín /lokalita Jičín 14.5./ byl zjištěn první výskyt požerků a housenic invazní **pilatěny (*Aproceros leucopoda*)**, která byla na stejném místě zjištěna i v minulém roce.

RODODENDRON

V okrese Jičín /lokalita Jičín Soudná 12.5./ byli laboratorně identifikováni původci listových nekróz ***Alternaria*** a ***Pestalotiopsis* (syn. *Pestalotia*) *guepinii*** na rododendronech pěstovaných v okrasné školce.

LÍPA

Silný výskyt **vlnovníka lipového (*Eriophyes tiliae*)** byl zjištěn v parku v okrese Náchod /lokalita Police nad Metují 15.5./.

Světelný lapač

V okrese Jičín /lokalita Holovousy 1. – 13.5./ byl ve světelném lapači zaznamenán první výskyt dospělců **osenice černé c (*Xestia c-nigrum*)**, **osenice polní (*Agrotis segetum*)**, **vztyčnořitky lipové (*Phalera bucephala*)**, **lišaje lipového (*Mimas tiliae*)**, **lišaje borového (*Sphinx pinastri*)**, **lišaje topolového (*Laothoe populi*)**, **chroustů obecných (*Melolontha melolontha*)** a **chroustků páskovaných (*Rhizotrogus aestivus*)**.

Za oblastní odbor zpracoval: Ing. Jiří Jůzl